

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
Katedra výtvarné výchovy

Diplomová práce

Petra Volfová

Didaktické karty pro práci s keramickým materiálem
v hodinách VV na 1. stupni ZŠ

Olomouc 2020

vedoucí práce: Mgr. Monika Dokoupilová

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci s názvem „Didaktické karty pro práci s keramickým materiálem v hodinách VV na 1. stupni ZŠ“ vypracovala samostatně a za použití uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne

.....

podpis

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala vedoucí práce Mgr. Monice Dokoupilové za pomoc a cenné rady při zpracování této diplomové práce. Dále bych jí chtěla poděkovat za inspirativní výuku keramiky na přednáškách a seminářích, kde se projevil její nezkreslený a kreativní přístup. Poděkování patří i ZŠ a MŠ Prosetín, kde mi bylo umožněno použití didaktických karet v praxi.

Obsah

Úvod.....	6
Teoretická část	8
1. Keramika	9
1.1 Vlastnosti keramických materiálů.....	9
2. Historie keramiky	10
2.1 Pravěk.....	10
2.2 Starověk	10
2.3 Středověk u nás.....	11
2.4 Novověk a lidová keramika.....	12
3. Vybavení dílny	14
3.1 Keramická pec.....	14
3.2 Hrnčířský kruh	14
3.3 Materiály.....	14
3.3.1 Keramická hlína.....	15
3.3.2 Šlikr.....	15
3.3.3 Engoby.....	16
3.3.4 Glazury	16
3.3.5 Burel.....	16
3.4 Pomůcky, ruční nástroje	17
4. Postupy výroby.....	18
4.1 Skladování keramické hmoty	18
4.2 Hnětení.....	18
4.3 Samotná výroba výrobku	20
4.4 Sušení	20
4.5 První výpal (přežah)	20
4.6 Zdobení	20
4.7 Druhý výpal – ostrý	21
5. Vytváření výrobku	22
5.1 Modelování z plátů – kužel	22
5.1.1 Výroba postavičky na betlém.....	24
5.2 Modelování z plátů – válec	26
5.2.1 Výroba buclatého hrníčku.....	29
5.3 Práce s formou	31
5.3.1 Miska s dekorem javorových listů.....	31

5.3.2 Talíř s přírodním dekorem	34
6. Doporučená literatura.....	35
Praktická část	37
Didaktické karty	38
Seznam ikon pro didaktické karty	38
1. Didaktická karta – MODELOVÁNÍ.....	39
1. Didaktická karta – použití v praxi.....	42
2. Didaktická karta – MODELOVÁNÍ Z VÁLEČKŮ	44
2. Didaktická karta – použití v praxi.....	48
3. Didaktická karta – TECHNIKA VYMAČKÁVÁNÍ Z HROUDY.....	51
3. Didaktická karta – použití v praxi.....	56
4. Didaktická karta – MODELOVÁNÍ Z PLÁTŮ.....	57
4. Didaktická karta – použití v praxi.....	63
5. Didaktická karta – MODELOVÁNÍ Z PLÁTŮ (ZÁPICH DO KVĚTINÁČE).....	64
5. Didaktická karta – použití v praxi.....	68
Závěr	70
Seznam použité literatury.....	71
Elektronické zdroje	73
Zdroje obrazového materiálu	74
Seznam zkratk	75
Anotace	76

Úvod

V dnešní době existuje nejen nepřehledné množství informací ale i materiálu, nápadů a pomůcek. A přizpůsobit se rychlému tempu vývoje a trendům společnosti je těžké. Proč ale hledat vždy něco nového? Proč se nedá použít něco, co je v naší společnosti už dlouho? Keramický materiál takový je. Objevuje se v našem společenství už dlouhá staletí. Známe jeho vlastnosti, zpracování, postup výroby a dokážeme si představit i konečné výsledky výroby. Proto se nebojme zprostředkovat tyto vědomosti žákům, dětem a studentům. Umožněme žákům nejen se teoreticky naučit vlastnosti materiálu, ale nechme je ať si na mně přijdou sami a to prožitkem. Vlastním vyrobením keramického výrobku.

Pokud jste nikdy v hodinách výtvarné výchovy nevyužili keramický materiál stane se vaše hodina pro žáky zajímavá a netradiční. Pokud to není dost, tak dalším kritériem bude využití nového materiálu a žáci si osvojí nové dovednosti a znalosti. Pokud keramický materiál v hodinách výtvarné výchovy využíváte, jistě mi dáte za pravdu, že práce s keramickým materiálem žáky baví a rozvíjí je. Samotný výrobek má pro žáky o to větší hodnotu, když vidí, kolik práce se za ním ukrývá.

Cílem mé diplomové práce je předat učitelům rady ohledně technologických a pracovních postupů. Ale možná také dodat ujištění, že z práce s keramickým materiálem nemusí mít strach. Důkazem toho je vytvoření didaktických karet, podle kterých dokáže pedagog, který nemá zkušenosti s keramikou, odučit výtvarnou výchovu s použitím keramického materiálu.

Diplomová práce je složena ze dvou částí – teoretické a praktické. V první kapitole teoretické části se zaměřím obecně na keramiku a její vlastnosti. Následovat bude kapitola o historii keramiky. Je mnoho států s dlouholetou historií tvorby keramiky. Moje zaměření se však bude upínat na nejdůležitější milníky výroby keramiky u nás.

V další kapitole si řekneme, jaké vybavení, pomůcky a materiály budeme potřebovat, nebo čím se případně dají nahradit. Následovat bude kapitola s podrobným popisem kroků ve výrobě keramického výrobku. Od skladování materiálu přes sušení až po ostrý výpal.

Kdo by nechtěl vědět, jak postupovat při samotné výrobě keramického předmětu. A také jaká literatura se hodí, aby toho pedagog věděl víc a mohl se inspirovat.

V praktické části diplomové práce naleznete jednotlivé didaktické karty. Tento didaktický materiál pomůže učitelům, jak vést hodinu výtvarné výchovy s použitím keramického materiálu. Povede jejich pracovní postup a bude oporou i rádcem. Každá didaktická karta má i zhodnocení z praxe.

Teoretická část

1. Keramika

Slovo keramika vzniklo z řeckého výrazu kóramos, který původně znamenal hrnčířskou dílnu. Termín keramika označuje několik druhů keramických materiálů, které jsou si svým složením velmi blízké. Pod tímto pojmem nalezneme nejen porcelán, kameninu, cihlářské výrobky a hrnčířské zboží, nýbrž i všechny předměty z keramického materiálu, které prošly vypálením. Toto tvrzení podložíme malým výčtem výrobků: nádobí, dekorace, nástroje, šperky, cihly, porcelánové jídelní sety, brusné kotouče, keramické polovodiče, hmoty používané v nukleární energetice, krycí destičky pro kosmické stroje, sochy, kamnářské kachle, střešní krytina, stavební obklady, květináče.

1.1 Vlastnosti keramických materiálů

- Nízká elektrická a tepelná vodivost
- Odolnost vůči vysokým teplotám a rychlým změnám teploty, žáruvzdorná
- Glazovaná keramika: odolnost vůči vlhkosti
- Chemická odolnost, odolnost vůči ionizujícímu záření
- Stálost: nepodléhá korozi
- Dostupné suroviny
- Pevná, křehká, velká smrštitelnost
- Obtížné opracování po výpalu (pouze broušením), nízká pružnost po výpalu
- Stabilní fyzikální i chemické vlastnosti

2. Historie keramiky

Pro lepší představu do jak daleké historie keramická výroba sahá, si představíme její nejzákladnější období na našem území. Díky této teoretické kapitole snad oceníme rozvoj a um v tomto uměleckém směru.

2.1 Pravěk

Keramika patří k nejstarším řemeslným dovednostem člověka už od pravěku. Mezi první vyrobené předměty počítáme hliněné sošky, hudební nástroje, nádoby a ozdoby. Nejstarší pravěká keramika byla nejdříve sušená na slunci, později vypalovaná v otevřeném ohni. První nález připomínající hrnčířskou pec pochází z mladší doby kamenné. Nejslavnějším keramickým artefaktem u nás je Věstonická Venuše.

Obr. 1. Věstonická Venuše

Únětická kultura

V hrobech z této doby byli nalezeny keramické nádoby. Keramika byla vyráběna v ruce, hlazena zevně i uvnitř, je kvalitní, dobře vypálená, avšak jen málokdy zdobená.¹

2.2 Starověk

Keltové

Keramika je zdobená charakteristickými otisky (kolky ve tvaru kroužků a půlměsíčků uspořádaných do velmi bohatých a nápaditých vzorů). Nejčastější nálezy jsou hrnce (situly), misky a láhve.

---

¹ SKLENÁŘ, Karel a Zuzana BLÁHOVÁ-SKLENÁŘOVÁ. *Encyklopedie pravěku v Čechách, na Moravě a ve Slezsku.*

Keltské hrnčířství dosáhlo ve své době vrcholu ve výrobě keramických nádob. Hrnčíři používali rychle rotující hrnčířský kruh, praktickou pomůcku, se kterou se na našem území znovu setkáváme až ve vrcholném středověku.

Obr. 2. Ukázka halštatské keramiky

2.3 Středověk u nás

Příchod Slovanů (6.století)

Zde začíná souvislá keramická tradice českých zemí. Keramika tzv pražského typu byla zhotovena volnou rukou bez hrnčířského kruhu a pálena v ohništi. Dekor byl rytý. Hrnčířský kruh se do českých zemí dostává v 10. – 11. století.

V této době máme hrnčířské cechy. Většinou se vyrábělo užitkové zboží. K dekorování se začali používat olovnaté glazury. Jedinou jakousi specialitou vysoké umělecké úrovně byla výroba polévaných kachlů pro výstavbu kamen, které zvláště na konci 16. století vynikaly pestrostí polev a krásnou, ještě gotickou plastičností, jak ukazují nálezy z Prahy, Plzně, Tábora a dalších míst. ²

Výdělek hrnčířů a kamnářů v této době byl nevelký a hrnčířské cechy patřily mezi nižší společenské vrstvy. Toto tvrzení lze snadno vysvětlit samým charakterem hrnčířské výroby. Hrnčířské zboží bylo předmětem každodenní potřeby všech vrstev obyvatelstva a provozní náklady byly vysoké. Namáhavou práci znesnadňovaly různé

---

² BRAUNOVÁ, Alena. *Kouzlo keramiky a porcelánu*, str. 36

vlivy, jako například kvalita hlíny, její dostupnost, topné dřevo apod., přesto můžeme některé výrobky nazývat uměleckými díly.

2.4 Novověk a lidová keramika

Fajánse

Habánské hrnčířství z jemné plavené hlíny s renesanční ornamentikou se u nás objevovalo od 16. století až do 19. století.

Výroba fajánse, kterou se habáni na Moravě a Západním Slovensku živili, je proslavila více než ostatní řemeslné činnosti.

Habánská keramika se vyznačuje použitím rostlinných a heraldických motivů, zobrazených na bílém podkladě čtyřmi základními barvami, žlutou, zelenou, modrou a fialovou.

Habáni vyráběli ve svých dílnách keramické výrobky, které našly uplatnění jak ve šlechtických zámcích a palácích, tak v domácnostech bohatých měšťanů, ale také třeba v lékárnách. Známé jsou jejich zdobené talíře, šály, džbány, hrnky, ale také kachle.

Pod vlivem poptávky se v dekoru začínají objevovat ptáci, zajíci, jeleni a tím je dovršena přeměna habánské keramiky na lidovou.

Porcelán

I když fajánsové nádobí ve srovnání s původními hliněnými nádobami znamenalo velký pokrok, přece jen nedosahovalo jemnosti a tvrdosti pravého porcelánu. První pokusy o výrobu porcelánu se v Čechách datují koncem 18. století. Výrobky byly různé, podle toho, co přinášely dobové požadavky od dýmkových hlaviček po hrnky, jednoduché nádobí až po ručně malovaný exkluzivní porcelán.

Tab. 1 Stručný přehled historického vývoje keramické technologie a materiálů na našem území

Období	Úseky vývoje keramické technologie a materiálů
Doba kamenná	Kultura s lineární keramikou, Kultura s vypíchanou keramikou, Kultura lengyelská, Kultura nálevkovitých pohárů, Kultura se šňůrovou keramikou, Kultura zvoncových pohárů
Doba bronzová	Únětická kultura
300 n.l.	Keltové znali hrnčířský kruh (rychlý)
5. století	Příchod Slovanů, keramika tzv. pražského typu
9. století	Počátky pomalého kruhu
14. století	Používání hrnčířského kruhu (rychlého)
16. století	Výroba polokameniny v Dolním Slezsku tzv. boleslavské zboží (Boleslaviec – Bunzlau)
17. století	Habánská keramika – fajáns na Moravě a na Slovensku
18. století	Těžba, plavení surového kaolínu na Karlovarsku, první továrny na bělninu, první porcelánka v Horním Slavkově, druhá porcelánka v Klášterci nad Ohří
19. století	zdokonaleno plavení kaolinu, vznikají další porcelánky, založení keramické továrny v Rakovníku, zahájení výroby dlaždic, obkladaček, zahájení keramické výroby v Duchově (nejdříve terakota a potom figurální porcelán), zahájení výroby elektrotechnického porcelánu v Merklíně u Karlových Varů
20. století	vznikli Dobřanské kaolinové a šamotové závody a.s., provoz továrny na šamotové výrobky, výroba tepelně izolačních materiálů, továrna na výrobu odkládaček a dlaždic ³

³ HANYKÝŘ, Vladimír a Jaroslav KUTZENDÖRFER. *Technologie keramiky*, str 16

3. Vybavení dílny

Dílna pro keramickou tvorbu musí mít keramickou pec a může mít i hrnčířský kruh. To však není jediné. Musíme vědět kde budeme výrobky vytvářet. K tomu by nám měl sloužit stabilní stůl, nejlépe dřevěný a židle, abychom si mohli sednout. Dále je dobré mít prostor na dávání a vydávání střepu z pece. A prostor, kde výrobky sušit.

3.1 Keramická pec

Pec by měla vyvinout dostatek žáru, aby mohlo dojít v hliněné střepu a glazuře k chemickým a fyzikálním změnám. Nejlépe nám poslouží pec elektrická, je čistá, účinná a má automatické regulátory teploty. Plynová pec či pec na dřevo je složitější na udržení teploty.

Elektrické pece mohou být komorové nebo pokloповé. Komorové pece si lépe udrží teplotu po delší dobu, protože mají silnější izolační plášť a stěny. Pokloповé pece jsou ideální pro menší keramické dílny. Jsou levnější a snadněji se instalují. Rychleji chladnou.⁴

Ke každé peci patří pláty (etážové desky) a podpěry (sloupky). Pláty se využívají pro oddělení jednotlivých pater, kde jsou v peci vyrovnané výrobky k výpalu. Jednotlivá patra se staví na sloupky, aby nedošlo k přilepení glazurovaných výrobků.

3.2 Hrnčířský kruh

Většina hrnčířských kruhů je na elektrický pohon, rychlost se ovládá pedálem. Při práci na kruhu potřebujete keramickou hlinu, ruce a píli. Začátky nejsou jednoduché, ale s trochou trpělivosti se dá naučit i práce na hrnčířském kruhu.

3.3 Materiály

Tato kapitola je věnována keramické hlině, šlikru, ale i barevným hmotám, které používáme na zdobení.

---

⁴ BLÁHOVÁ, Pavla. *Keramika pro začátečníky: jednoduše a bez kruhu*. str 7

3.3.1 Keramická hlína

V dnešní době je dostupná strojově zpracovaná hlína, se kterou se velmi dobře pracuje. Podle barvy rozlišujeme světlou hlínu až červenou, ale i hnědou, šedou až černou. Hlíny mají různý stupeň výpalu a informaci o něm naleznete na obalu. Hlínu udržujeme ve vlhku bez přístupu vzduchu, abychom zabránili zbytečnému vysychání. Dobře poslouží například plastový kbelík s víkem. Pokud s hlínou zrovna pracujeme je dobré zbylou hlínu zabalit do mokrého hadru.

- **Měkká hrnčířská hlína (hrnčina)**

K hrnčině řadíme veškerou keramiku s barevným vodou propustným střepem, glazovanou i neglazovanou. Patří sem typické hrnčířské výrobky, ale i další druhy keramiky. Například Terakota. Podle druhu použitého jílu může být terakota cihelná, pórovinová, kameninová apod. Dále zakuřovaná keramika, terre sigillata, japonské raku.

- **Pórovina (bělnina)**

Podle složení a hutnosti se dělí na měkkou (vápenatou), tvrdou (živcovou) a střední (smíšenou). Tvrdá pórovina se někdy složením a hutností střepu blíží kamenině. Z bělniny se převážně vyrábějí obkladačky a jídelní servisy.⁵

- **Kamenina**

Spolu s porcelánem patří kamenina do skupiny keramiky s hutným střepem, to znamená s nasákavostí menší než 5%. Kamenina má vysoký stupeň výpalu 1200 až 1280 °C. Výroba z kameniny má u nás velkou tradici. Známé jsou pečící formy na bábovky nebo velikonočního beránka.

3.3.2 Šlikr

Jako pojivo jednotlivých komponentů výrobku používáme šlikr. Je to vodou rozředěná hlína s konzistencí jogurtu. Spoj na obou stranách poškrábeme jehličkou nebo špachtlí, natřeme šlikrem a spojíme. Pokud používáme více keramických hlín, k lepení používáme šlikr vyrobený ze stejné hlíny jako modelovaný výrobek.

---

⁵ RADA, Pravoslav. *Techniky keramiky*. Str 29

3.3.3 Engoby

Jedná se o barviva a hlíny. Dělíme je na sypké (v prášku) a tekuté (již naředěné). Používají se na zavadlý výrobek před přežahem. Engoba má po přežahu světlejší barvu a je matná, při ostrém výpalu barvy ztmavne. Je to směs vody, hlíny a glazury. Engobu lze snadno namíchat.

3.3.4 Glazury

Glazura zvyšuje estetickou hodnotu střepe, zpevňuje ji a pro užitkové předměty je nezbytná z hygienických důvodů. Glazura je každý materiál, který se roztaví a nastalo se spojí s povrchem hliněného střepe. Glazura se prodává ve formě jemného prášku, který se smíchá s vodou a nanáší se na přežahnutý výrobek. Glazury jsou dobře rozpustné ve vodě, ale je lepší je přecedit přes husté síto. Glazury, které jsou určeny ke stříkání, musíme nejprve utřít v bubínku nebo ve třecí misce, abychom předešli ucpání trysky ve stříkací pistoli. Glazura vytváří lesklý sklovitý povrch. Vypaluje se na teplotu danou výrobcem. Výsledný vzhled glazury nezáleží jen na materiálu, ale také na teplotě výpalu, druhu hlíny a mnoha dalších faktorech. ⁶ Glazury dělíme podle barvy na barevné a bezbarvé, podle průsvitnosti na průhledné a krycí, podle lesku na lesklé, polomatné a matné. Dekorovaný střepe glazurou nesmí být nikdy natřen na stojné části, protože při tavení v peci by mohlo dojít k přilepení a zničení nejen střepe, ale i etážových desek. Pro odstranění přebytečné glazury nám postačí vlhká houbička, nebo kartáček na zuby.

3.3.5 Burel

Burel neboli oxid manganičitý je černý nebo hnědý prášek pro patinování a zatírání keramických výrobků po přežahu. Ředí se vodou a nanáší se štětcem nebo se polévá. Po zaschnutí se stírá houbičkou či hadříkem. Burel zůstává pouze mikropórech výrobku a dodá mu požadovanou patinu.

---

⁶ RUBEŠOVÁ, Radka. *Ruce v hlíně: tvořivá keramika pro děti*. str 21

3.4 Pomůcky, ruční nástroje

Mezi potřebné pomůcky řadíme dřevěné modelovací špachtle, kovová očka s rukojetí, dřevěný váleček na rozválení hlíny, krájecí strunu na hlínu (je možné nahradit delším nožem), děrovače (poslouží nám i brčka), gumové nebo kovové škrabky k uhlazení povrchů (můžeme použít plastové platební, jiné karty), řezák na vyřezání různých tvarů, sádrouvou desku na sušení výrobků, houbičku, igelit, hadry a jiné.

Štětce jsou nedílnou součástí každé keramické dílny. Mezi ty doporučené řadíme štětce se zvířecí srsti. Štětce z kuní srsti se považují za nejlepší, ale dají se využít i štětce vyrobené z chlupů veverky, jelena, tchoře.⁷ Bude záležet hlavně na vás, jaký druh a typ štětce si oblíbíte.

Podle dané techniky modelování také potřebujeme vhodné nástroje. A je jen na nás, s čím se nám bude daný výrobek lépe dělat.

Obr. 3 Dřevěné modelovací špachtle

Obr. 4. Kovová očka s rukojetí

⁷ NAVARRO, M. Pilar. *Velká kniha dekorování keramiky: [přívodce uměním dekorování keramiky – historie, materiály, pomůcky a techniky]*. Str 43

4. Postupy výroby

Před tvorbou samotnou musíme počítat s několika kroky důležitými pro to, aby se nám práce zdařila. Základem je dobře uskladněná hlína, která nijak neprosychá. Takovou hlínu je dobré propracovat v rukou a zbavit ji všech vzduchových bublin. Následuje samotná výroba a sušení. Pro výpal v peci musíme znát teplotu výpalu hlíny, kterou výrobce píše na obale. Důležité je i zdobené výrobku.

4.1 Skladování keramické hmoty

Keramickou hmotu zakoupíme v obchodech k tomu určených. Hlína bývá zabalena ve vzduchotěsných plastických sáčcích. S takovou hmotou není třeba nic dělat. Pokud sáček rozděláme a hlínu začneme používat, musíme nepotřebnou hmotu opět neprodyšně zabalit do igelitu nebo zavřít do vzduchotěsné nádoby. Pokud nám začne vysychat je dobré ji zabalit do vlhkého kusu látky a opět neprodyšně uzavřít.

4.2 Hnětení

Před jakoukoli prací s keramickou hlínou se musí hmota dobře propracovat. Nejlepší je hnětení na tvrdé podložce. Hnětení se podobá přípravě těsta na pečení chleba. Hlínu tvoří miliony částic. Při hnětení se hlína zbaví vzduchových bublin a zároveň se dobře propojí jednotlivé částice, takže se s hlínou dobře pracuje. Hlínu není možné prohníst příliš, ale lze ji prohníst špatně. Je proto dobré tento krok nepodceňovat a neurychlit.

8

1. Nepropracovanou hlínu dostaneme odříznutím z nového bloku keramické hlíny. Odříznutí provedeme krájecí strunou nebo dlouhým nožem. Ale můžeme mít i hlínu, která nám zbyla z předchozí činnosti. Taková hmota už byla jednou propracovaná, ale to nám nevadí. Před každou novou činností totiž je třeba hmotu znovu propracovat.

---

⁸ FRANZ, Linda, ed. *Keramika z kruhu: jak vytáčet, vypalovat a glazovat keramické nádoby*. str 16

2. K propracování hlíny použijeme tvrdou podložku pracovní plochy, nebo hlínu propracujeme v rukách. Pro hnětení u dětí použijeme jen takovou část hmoty, kterou budeme skutečně potřebovat, aby se jim vešla do rukou a propracování bylo účinné a nebylo moc náročné.

3. Keramickou hlínu hněteme tak hlouho, dokud v ní nezbydou žádné vzduchové bubliny a nebude dokonale hladká a vhodná k další práci. Pokud máme hlínu krásně propracovanou, můžeme začít s tvorbou.

4.3 Samotná výroba výrobku

Při výrobě dbáme na tloušťku výrobku, ta se pohybuje okolo 5 mm.

4.4 Sušení

Vymodelovaný výrobek přeneseme na podložku, nejlépe na sádrovou desku a necháme schnout. Výrobky se suší při pokojové teplotě. Při schnutí se odpařuje voda a výrobek se zmenšuje asi o 10 % svého objemu. Sušení musí probíhat pomalu a rovnoměrně. Keramika po vyschnutí je velmi křehká a choulostivá, dá se snadno zlomit, ulomit nebo rozbít.

4.5 První výpal (přežah)

Než začneme s přežahem musí být výrobky zcela suché. Pokud tomu tak nebude, mohou nám výrobky v peci prasknout a poškodit tak i další blízké výrobky. Výrobky rovnáme od pece tak, jak nám místo dovolí, mohou se i dotýkat, překrývat a být uloženy v sobě. Po přežahu se výrobky stávají trvanlivé ale stále propustné.

Přežah by měl začít pozvolna, se stoupaním teploty maximálně 100-150 °C za hodinu. Při přežahu necháme všechny větrací otvory otevřené, ať ještě může unikat přebytečná pára. V momentě, kdy dosáhne pec přibližně 500 °C, můžeme zvyšování teploty stupňovat, abychom dosáhli konečné teploty rychleji. První výpal probíhá v rozmezí 850-900 °C.⁹

4.6 Zdobení

Glazování

Je to zdobení výrobku po přežahu. Do glazur můžeme výrobky ponořit, můžeme jimi díla polévat anebo můžeme glazury nanášet štětcem. Nepotřebnou glazuru odstraníme vlhkou houbičkou nebo zubním kartáčkem. Dno nebo jinou část, na které bude výrobek postavený, musíme od glazury očistit. Jinak by se nám přilepila k peci při výpalu.

---

⁹ BLÁHOVÁ, Pavla. *Keramika pro začátečníky: jednoduše a bez kruhu*. str 45

Engoby

Engobu můžeme nanášet na zavadlý výrobek před výpalem anebo na výrobek po prvním výpalu (přežahu). Engoby seženeme v tekutém stavu nebo jako prášek. Prášek je nutné rozředit vodou a získat tak hustou kaši. Engoby nanášíme štětcem.

Zdobení akrylovými barvami

Barvy můžeme nanášet na neglazovanou keramiku po prvním výpalu nebo po druhém výpalu. Akrylová barva se nanáší štětcem. Pokud se rozhodnete pro dekoraci akrylovými barvami, střep už nevypalujte, barvy by shořely.

4.7 Druhý výpal – ostrý

Po přežahu se většinou keramika glazuje a vrací znovu do pece, tentokrát na mnohem větší teplotu. Teplota musí být větší proto, aby došlo k roztavení glazury a slinutí střepu. Do pece rovnáme výrobky tak, aby se nedotýkaly. Pokud budou glazované výrobky těsně vedle sebe, může dojít k jejich přilepení. Pálit začínáme pozvolna a necháme otevřené průduchy, aby se mohla z glazur odpařit nadbytečné voda. V momentě, kdy teplota v peci dosáhne 250 °C, průduchy uzavřeme a pálení můžeme urychlit, dokud nedosáhneme požadované teploty. Ostrým pálením rozumíme teploty od 1 020 °C výše. Teplota je orientační, vždy dbáme na pokyny od výrobce.

5. Vytváření výrobku

Vytváření je termín, který zahrnuje různé ruční i strojové pracovní postupy sloužící k výrobě keramického polotovaru z keramické hmoty. A my si ukážeme některé postupy ve výrobě ručně dělané keramiky.

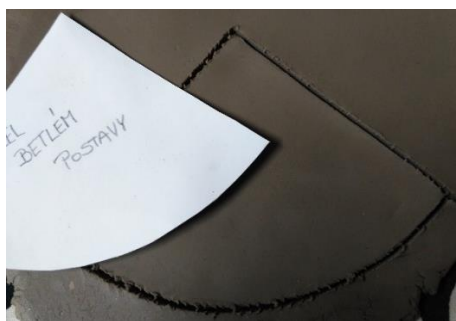
5.1 Modelování z plátů – kužel

Tato technika nám bude sloužit jako základ pro různé postavičky, zvířata, svícny. Pro tvar kuželu je lepší mít připravenou šablonu. Pro snadnější práci je dobré si vybrat měkčí hmotu. Výroba samotného kuželu není nijak náročná. Lze na ní dobře demonstrovat, že spoje musíme přišlikovat k sobě, jinak se nám rozpojí.

Budeme potřebovat: šablonu, látku, váleček, jehličku, šlikr.

Postup

1. Hlínu dobře propracujeme a z hroudy vyválíme plát silný 5 mm. Válení provádíme na kusu látky, hadru nebo staré utěrce. Plát několikrát otočíme, abychom dosáhli rovnoměrného vyválení a zbavení se zbylých vzduchových bublin z obou stran.
2. Na vyválený plát dáme šablonu a jehličkou vyřízneme. Okolo vyříznutého plátu odebereme nepotřebnou hlínu, kterou zabalíme do vlhké látky. Hmota nám neproschne a bude vláčná a připravená pro další použití.

3. Vyříznutý díl zvedneme kolmo na podložku a mírně stočíme.

4. Zdrsňíme hrany budoucího válce a jednu z nich našlikrujeme. Zdrsňění provádíme pomocí jehličky, tou naškrábeme hrany, abychom vytvořili drsný terén pro zachycení šlikru.

5. Začneme hrany slepovat. Lepit začínáme od spodu výrobku a lepíme hrany k sobě. Palci je přitlačujeme z vnější strany a ukazováčky z vnitřní. Takto postupujeme až ke špičce.

6. Šev zahladíme prstem nebo dřevěnou špachtlí zevnitř i z venku, aby se stal neviditelným. Takto připravený kužel můžeme použít k dalšímu vyrábění.

5.1.1 Výroba postavičky na betlém

1. Z keramické hmoty vymodelujeme kuličku, kterou použijeme na hlavu. Hlava nesmí být příliš velká, aby nám nepřevažovala tělo, ani příliš malá, abychom dodrželi proporce postavy. Kuličku z jedné strany promáčkne malíčkem, koncem štětce nebo tužkou. Navrásníme jehličkou a vnitřek pošlikujeme.

2. Hlavu vsadíme na válec. Tím vznikne hlava s tělem.

3. Ruce budeme modelovat jako dva tenké válečky. Já jsem je dozdobila lemem kabátu, abych oddělila paži od ruky. Všechny komponenty jsou zvrásněné a přišlikované na požadované místo. Ruce přišlikujeme k tělu.

4. Pro dotvoření postavy jsem dala Josefovi do ruky pastýřskou hůl. Je to váleček nahoře stočený do šneka. Jednotlivé záhyby hole jsou opět přišlikovány, tak jako usazení hole k postavě i k ruce.

5. Postavy jsou umístěné ve vyrobeném betlému. Navrásníme stojnou část postav jehličkou, potřeme šlikrem a usadíme. Oči a lem kožichu jsou dotvořeny vyrýváním jehličkou. Nos je vmodelovaný do obličejové části. Knír je vmodelovaný a přišlikrovaný pod nos na dvě části.

5.2 Modelování z plátů – válec

Tato technika nám bude sloužit jako základ pro hrníčky, tužkovníky a květináče. Díky této technice se naučíme lépe vnímat hmotu, její tloušťku, tak aby se nám výrobek nezbortil.

Budeme potřebovat: šablonu, látku, váleček, jehličku, šlikr, řezáček, misku s vodou, houbičku.

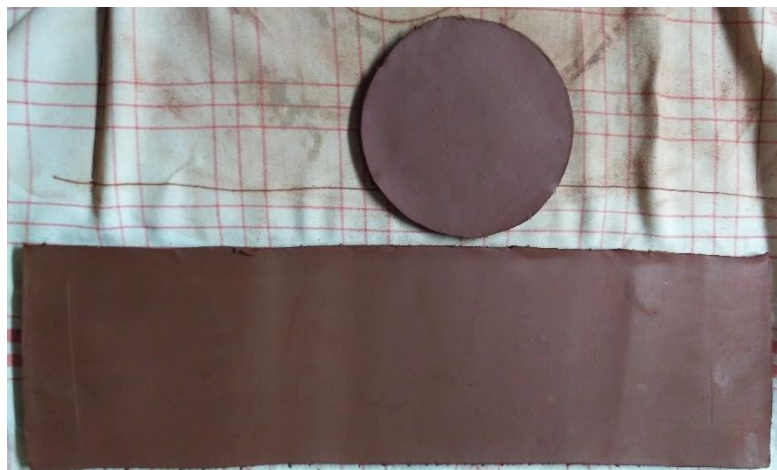
Postup

1. Připravíme si keramickou hmotu řádným prohnětením. Rozválíme hmotu na placku. Válení provádíme na kusu látky, aby se nám hmota nepřilepila k podložce. Při válení hmotu obracíme, abychom váleli rovnoměrně z jedné i z druhé strany. Pokud máme placku s tloušťkou 5 mm, položíme na ní šablonu. Šablona nám bude sloužit

jako dno našeho válce. Šablonu si můžeme vyrobit ze čtvrtky, nebo použít sklenici o průměru, který se nám hodí.

2. Jehličkou ořízneme šablonu a dostaneme tak požadované dno. Vyřízneme si i obdélník delší než obvod kruhu. Ten nám poslouží jako plášť válce.

3. Kruh navrásníme jehličkou a našlikujeme.

4. Po obvodu kruhu (podstavy) postavíme plášť válce. Tak aby se konce překrývaly.

5. Řezáčkem provedeme šikmý řez obou konců pláště. Odříznuté hrany navrásníme jehličkou a potřeme šlikrem.

6. Pošlikrované spoje začneme spojovat od spodu nahoru. Pro těžko dostupná místa na dně můžeme použít dřevěnou špachtli. Spoj rozmodelujeme do ztracena zevnitř i zvenčí.

7. Spodní vnitřní část válce navrásníme a pošlikujeme. Vytvoříme si tenký váleček a ten přišlikujeme ke vnitřnímu dnu nádoby. Dřevěnou špachtlí, nebo rukou rozmodelujeme do ztracena. Zabráníme tím odtoku vody v možných zapomenutých puklinách.

8. Pokud máme válec hotový a dobře utěsněný, vyhladíme válec vlhkou houbičkou a tím odstraníme nežádoucí nedokonalosti. Vyhlazení houbičkou provedeme zevnitř i zvenčí.

5.2.1 Výroba buclatého hrníčku

1. Dřevěnou špachtlí nebo houbičkou tvarujeme válec do požadovaného tvaru. Tvarování prováníme jemně a po obvodu celého pláště. Špachtlí jezdíme od spodu k vrchu z vnitřní strany válce a mírným tlakem vydouváme stěny do prostoru.

2. Vymodelujeme si ouško k hrnečku. Nejprve vytvarujeme váleček, který potom ohneme do požadovaného tvaru. Pro vyhlazení a podtržení tvaru ouška použijeme vlhkou houbičku a uhladíme.

3. Navrásníme místo, kde chceme mít ouško a přišlikujeme ho. Pokud chceme hrneček ozdobit, vymodelujeme si požadovanou dekoraci a přišlikujeme ji na místo.

4. Pokud máme hrníček hotový, dáme ho schnout. Schnutí musí probíhat rovnoměrně a pozvolna. Když je výrobek suchý, může se vypálit v prvním výpalu (přežahu). Po

vypálení můžeme výrobek barvit. Po nanesením burelu nebo glazury, vypalujeme střep ve druhém (ostrém) výpalu.

5.3 Práce s formou

Tato technika se nám nemusí zdát tak kreativní jako plátování, ale pokud použijeme formu jako pomocnou ruku, může vzniknout spousta zajímavých věcí.

Nejjednodušší forma bývá miska. Pokud spojíme dvě poloviny misky může nám vzniknout koule, použitá například na výrobu svícnů, aromalamp, dekorací, pokladniček.

Můžeme použít formy sádrové nebo polystyrénové. Polystyrénové formy je dobré omotat igelitem, aby nedošlo k přilepení. To platí i o formách z plastu a kovu (miska, talířek).

5.3.1 Miska s dekorem javorových listů

Budeme potřebovat: Váleček, keramickou hmotu, misku, listí, burel, houbičku, misku s vodou, glazury, štětce.

Postup

1. Hmotu si propracujeme a zbavíme ji všech vzduchových bublin. Rozválíme hmotu na placku. Keramickou hmotu válíme na látce a otáčíme ji a válíme rovnoměrně. Na vyválenou hmotu rozložíme nasbírané listy a zaválíme je do hmoty, abychom vytvořili požadovaný vzor. Listy opatrně odstraníme.

2. Připravíme si misku požadované velikosti a potáhneme ji potravinářskou folii nebo igelitovým sáčkem. To je důležité, aby nedošlo k přilepení hmoty k misce. Plát hlíny usadíme do misky, opatrně ho přitlačíme na dno a vyplníme prostor celé misky.

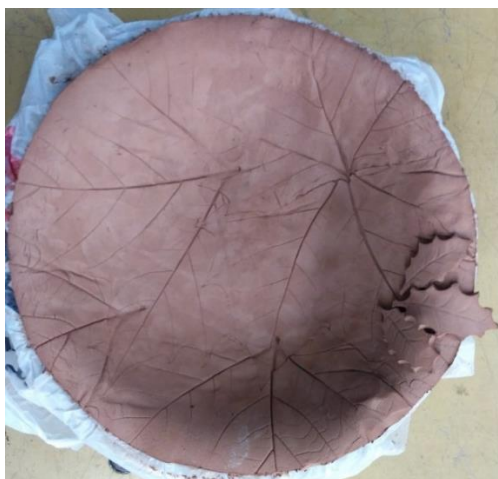

3. Tvar misky dostaneme tak, že řezáčkem nebo jehličkou obryjeme vrchní lem misky. Odstraníme přebytečnou hlínu, kterou můžeme opětovně použít.

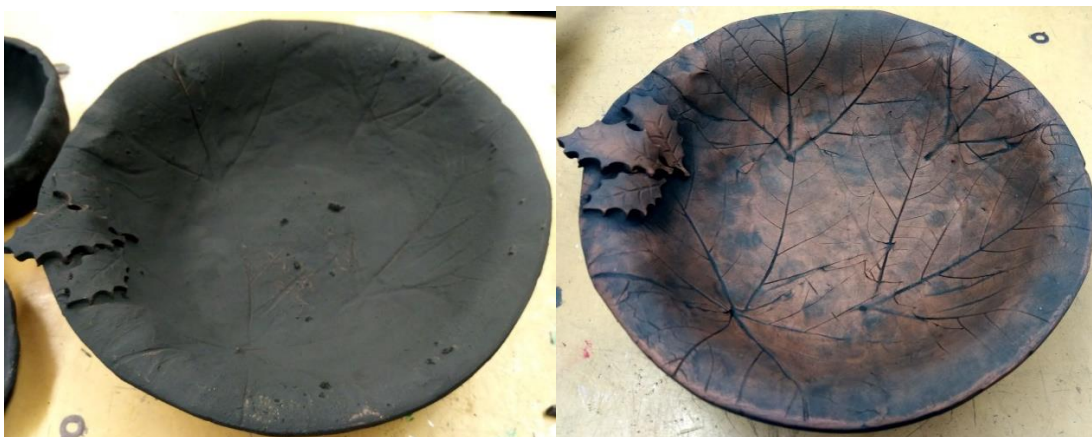

4. Je dobré zahladit obvod misky. Můžeme použít vlhkou houbičku nebo ji zahladíme navlhčenými prsty. Misku dozdobíme podle libosti, přitom dáváme pozor na zaválený reliéf.

5. Další postup je následovný: střep necháme uschnout a poté ho vypálíme v peci. Po prvním výpalu (přežahu) následuje dekorování. Já jsem se rozhodla pro burelování. Misku namočíme do roztoku vody na burelu a poté ji vlhkou houbičkou otíráme. Burel nám zůstává pouze v rýhách a vytváří nám požadovanou patinu. Burel může pokrývat i spodní stranu výrobku, nemusíme se bát přilepení v peci.

6. Naburelovaný výrobek ještě překryjeme lesklou, průhlednou glazurou, to proto aby byl snadněji omyvatelný a vodě nepropustný.

5.3.2 Talíř s přírodním dekorem

Postup tvorby zůstává zcela neměnný. Použili jsme ale světlou keramickou hmotu, na které burelování krásně vystoupí a vytvoří nám nápadný dekor. Na přírodní zaválený reliéf použijeme přírodní vlasy. Jedná se o plody z okrasného keře, který nese název Ruj vlasatá. Jemné vlásky rozprostřeme a zaválíme do hmoty. V peci nám vyhoří.

6. Doporučená literatura

Tato kapitola má posloužit nejen učitelům, ale může napovědět i lidem kteří chtějí začít s keramikou. Ve výběru knih se odrazí moje zkušenosti s knihami, které mi pomohly, inspirovaly mě a které bych chtěla doporučit dál.

Keramika pro začátečníky – jednoduše a bez kruhu

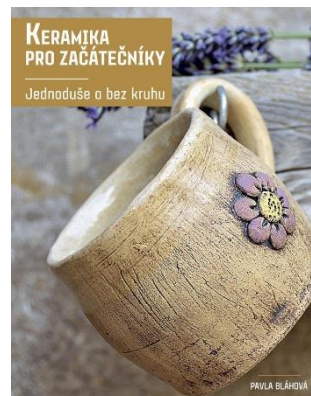
Autor: Pavla Bláhová

Tato kniha se mi stala velkou inspirací i rádcem. Je přehledná a chronologicky vystavěná, doporučila bych ji pro začátečníky a mírně pokročilé. Dozvíte se, jak postupovat při výpalu v peci a technické parametry. Seznámíte se s hlinou, nástroji a pomůckami a ale i s postupy při výrobě jednotlivých tvarů a forem. Kniha je protkaná fotografiemi postupů a také nemalou inspirací.

Velká kniha dekorování keramiky: průvodce uměním dekorování keramiky – historie, materiály, pomůcky a techniky

Autor: M. Pilar Navarro

Tato kniha vás provede historií, pomůckami, materiálem a dekoračními technikami. V knize najdeme i praktické ukázky dekorování a návody. Podle mnoha fotografií si uděláte představu, jak je krásné nejen věci vytvářet, ale dodat jim i požadovaný vzor a barvu.

Keramika pro malé i větší umělce (1. díl, 2. díl, 3. díl)

Autor: Alena Kýrová

Návodná kniha, jak pracovat s dětmi a keramikou. Výrobky jsou rozfázované do jednotlivých kroků pro snadnější pochopení s návodem, jak věc vyrobit. Tato kniha se může hodit jako zdroj námětů pro výrobu, ale i jako rádce pro technologické postupy.

V knize najdete jednotlivé výrobky s konečným vyobrazením, to může ubírat na samotné kreativě tvorby.

Keramika bez hrnčířského kruhu: od A do Z: dekorativní i praktické výrobky z hlíny

Autor: Sia Dreher

Tato kniha mi hodně připomíná knihu Keramika pro začátečníky – jednoduše a bez kruhu, ale není tak návodná. Kniha vám bude sloužit jako zdroj mnohé inspirace. Je graficky moc pěkně členěná.

Keramika – krok za krokem

Autor: Lorente Espi

Kniha, která je zaměřená na vytváření na hrnčířském kruhu a lití by se mohla začátečníkům jevit těžká. Ale po přečtení v ní najdete mnoho rad a důležitých informací nejen o točené keramice ale i o glazurách a pomůckách.

Ruce v hlíně: tvořivá keramika pro děti

Autor: Radka Rubešová

Keramické tvoření s prožitkem. Kniha je návodem, jak se vyhnout stereotypům „uděláme si kočičku, tady máte šablonu“. Kniha je vhodná pro tvořivé umělce každého věku, co se nebojí se umazat a chtějí prožít tvorbu všemi smysly.

Golem

Golem je časopis o keramice, který vychází každé čtvrtletí. Je to jediný časopis vycházející v České republice a na Slovensku. Časopis je určený dětem, rodičům, keramikům, do škol, školek a výtvarných kroužků.

Praktická část

Didaktické karty

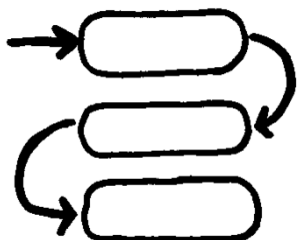
Praktická část diplomové práce obsahuje didaktické karty. Didaktické karty jsou vytvořené pro práci s keramickým materiálem napříč všemi ročníky 1. stupně ZŠ. Jsou vytvořeny jako pomoc a inspirace pro pedagogy, kteří chtějí zařadit výrobu z keramického materiálu do výuky.

Seznam ikon pro didaktické karty

Motivace

Tento odstavec se věnuje motivaci na danou hodinu. Dobrá motivace je základem pro každou vydařenou hodinu.

Postup

Postup je návod pro pedagogy, jakými kroky mají při výrobě s žáky začít, a jak mají postupovat až do konce činnosti.

Postup je návodný a chronologicky řazený.

Očekávané výstupy vzhledem k RVP

Tento odstavec pomůže pedagogům při vyplňování třídní knihy a plnění očekávaných výstupů.

1. Didaktická karta

MODELOVÁNÍ

Technika

Jedná se o keramickou techniku, ve které chceme žáky seznámit s keramickým materiálem. Chceme jim dopřát nový zážitek, aby si osahali keramický materiál a k tomu jsme zvolili i vhodné prostředí. Tuto keramickou techniku použijeme v přírodě, odkud keramický materiál pochází.

Předpokládaná časová dotace jsou 2 hodiny výtvarné výchovy.

Techniku bych volila hlavně pro začátečníky, zejména pro žáky 1. třídy. Hmotu si touto technikou dobře osaháme, zjistíme, jaké má vlastnosti a jak s ní pracovat.

Motivace

Naši tvorbu jsme nazvali **Les Duchů**. Každá živá bytost má své nitro, svého ducha. A my se ho budeme snažit zachytit pro lidské oči. Můžeme vytvářet duchy stromů, rostlin, ale i lidí.

Bezpečnost práce a hygiena

Při práci s keramickým materiálem je nutno pamatovat, že se žáci mohou ušpinit, je proto dobré vhodně zvolit oděv, nebo si vzít oděv ochranný.

I mimo školu dbáme na to, aby místo, na kterém jsme pracovali, zůstalo čisté, bez odpadků. Sama naše tvorba přírodě neuškodí, používáme přírodní materiál, ale přírodu kolem zbytečně neničíme.

Po práci si umyjeme ruce mýdlem. Připravíme si kyblík s vodou a ručník ven, aby žáci neumazali šatny a vnitřní prostory školy.

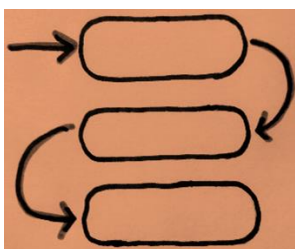
Prostředí

Jako vhodné prostředí vybereme les či prostor se stromy v okolí školy. Pokud nepůjdeme do okolí školy, musíme časovou dotaci navýšit, aby nám zbylo dostatek času na samotnou práci.

Materiál

- sochařská hlína
- přírodniny

Na tuto techniku použijeme sochařskou hlínu, která se nemusí vypalovat, a protože tvoříme v přírodě, nebojíme se použít i přírodniny.

Postup

- 1.** Učitel najde vhodné pracovní místo. Nejlépe, aby každý žák měl vlastní strom pro svou tvorbu.
- 2.** Vysvětlí náplň práce. Každý žák vymodeluje na strom obličej, postavu ducha. Modelujeme ducha stromů, rostlin, osob. Duch může být i vymyšlený. Svého ducha může každý vyzdobit přírodninami.
- 3.** Každému žákovi dáme kus keramického materiálu. V případě nedostatku můžeme dodat.
- 4.** Nastává volná činnost žáků.

5. Závěrem je zhodnocení naší práce, společně si projdeme jednotlivé práce žáku. Každý žák může představit svého ducha, zda je reálný nebo vymyšlený, zda má jméno, příběh. Žák dále může zhodnotit, jak se mu pracovalo nebo popsat jaké vlastnosti má keramický materiál s kterým pracoval. Žáci v 1. třídě ZŠ nemusí mít s prací s keramickým materiálem žádnou zkušenost, proto je dobré nakonec vlastnosti keramického materiálu shrnout.

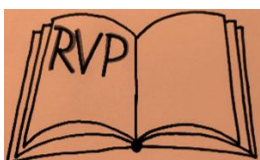
Samotný postup zvolené techniky

Rukou odtrháváme malé kousky hmoty a vmačkáváme je do kůry stromu. Rukou je rozmodelujeme a přidáváme další a tím tvoříme požadovaný tvar a obraz našeho projektu. Hmotu můžeme zvrásnit klacíkem, dozdobit trávou, mechem, listy.

Cíl hodiny

Uplatňování vlastních zkušeností při tvorbě linie, tvaru. Rozvoj jemné motoriky.

Očekávané výstupy vzhledem k RVP

VV-3-1-02 v tvorbě projevuje své vlastní životní zkušenosti; uplatňuje při tom v plošném i prostorovém uspořádání linie, tvary, objemy, barvy, objekty a další prvky a jejich kombinace

VV-3-1-04 interpretuje podle svých schopností různá vizuálně obrazná vyjádření; odlišné interpretace porovnává se svou dosavadní zkušeností

Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:

VV-3-1-02p, VV-3-1-04p uplatňuje vlastní zkušenosti, prožitky a fantazii při tvůrčích činnostech, je schopen výsledky své činnosti sdělit svým spolužákům

¹⁰ Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání, str. 87,88

1. Didaktická karta – použití v praxi

Pod vedením zkušeného pedagoga jsem měla možnost vidět názorné provedení didaktické karty v 1. třídě ZŠ.

Připomínky pedagoga

Pokud by nevyšlo počasí, je dobré uvést více nápadu pro motivaci. Základní škola, ve které se didaktická karta vyučovala, má celoroční školní hru na téma Indiáni. Proto by bylo možné vest motivaci právě ke zmíněné hře. Například: obrazy tváří z indiánské vesnice.

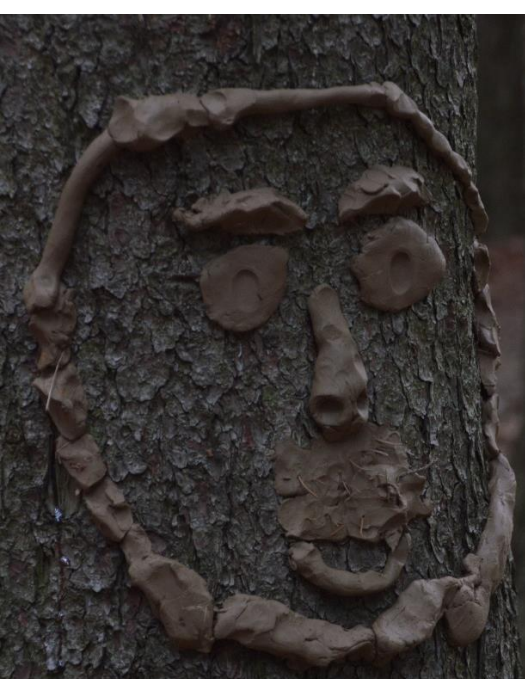
Jiná motivace by mohla být zaměřená na naše tělo. A to tak, že bychom modelovali obličej. Tvorbu můžeme nazvat Můj obličej, Tváře prvňáčků...

Postřehy z vyučovací hodiny

Paní učitelka dokázala žáky namotivovat k činnosti. Její hodina se dětem líbila a měla příjemnou atmosféru. Žáci měli radost z pobytu venku i z tvorby samotné, proto vznikla spousta zajímavých prací. Rozmístění žáků v lese bylo omezené na určitou vzdálenost, aby měl pedagog stálý přehled o jejich pohybu.

Prvňáčci jmenovali přírodniny, které použili, a na kterém stromu svůj výrobek dělali. Žáci dokázali popsat některé vlastnosti keramické hlíny (měkkost, tvarovatelnost, mazlavost, hnědou barvu, a jiné). Cestou z lesa si povídali o dalších stromech, keřích a zeleni, kterou vidí kolem sebe, a tím propojili výtvarnou výchovu s prvoukou, kde už tuto látku probírali.

Samotná práce žáků

2. Didaktická karta

MODELOVÁNÍ Z VÁLEČKŮ

Technika

Tato keramická technika je velmi oblíbená. Dá se využít na začátek pro seznámení s keramickým materiálem. Zvládnou ji i žáci, kteří nemají s keramickou hmotou velké zkušenosti. Díky této technice dovedeme vytvořit různé tvary výrobku. Například nízké, buclaté, široké, vysoké, hranaté...

Časová dotace je 2 hodiny výtvarné výchovy na výrobu z keramické hmoty a 1 hodiny na dekorování.

Tuto techniku lze využít napříč různými stupni základního vzdělávání, jako prvotní tvorbu. Technika je vhodná od druhého do pátého ročníku.

Motivace

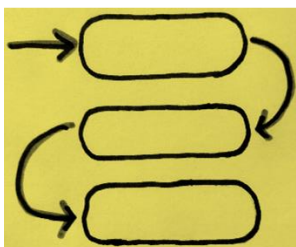
Kdo by nechtěl doma mít misku, talířek, který sám vyrobil a vyzdobil. Když se žáků zeptáte, jaké může mít miska využití, tak každý na nějaké přijde. A tím dostane jeho práce jiný význam. Už to nebude tvorba nějaké anonymní mističky, ale té mojí, kterou doma využiji na ovoce, na klíče, něco si do ní zasadím, bude na tužky, na zubní kartáček...

Bezpečnost práce a hygiena

Zvolíme vhodný pracovní oděv. Udržujeme čistotu učebny jak při práci, tak po ní. Po práci si umyjeme ruce mýdlem.

Materiál a pomůcky

Budeme potřebovat keramickou hlínu, šlikr, podložku na válení, jehličku, vodu a houbičku, štětce, glazury.

Postup

1. Základem každého výrobku je dobře propracovaná hlína. Hmota musí být měkká a pružná, nikoliv suchá.

2. Začneme s výrobou válečku.

Snažíme se je dělat po celé délce stejně široké a můžeme se jich vyrobit i více. Dáváme si pozor, aby nám předem vyrobené válečky nezačaly zasychat, v tomto případě je můžeme zabalit do igelitu.

3. Z válečků začneme tvořit šneka a nabalujeme na něho další spirály. Každé obtočení zdrsíme jehličkou a přišlikujeme a mírně přitlačíme. Přišlikování je velice důležité, aby nám výrobek při schnutí neudělal ve spirálách otvory, nebo se úplně nerozpadl. Uděláme tolik spirál, jak velké dno nádoby chceme mít.

4. Přidáme další hady a tvoříme nádobu do požadované výšky. Každé obtočení nezapomeneme přišklikovat a to stejné uděláme, pokud napojujeme nový váleček. Pokud chceme nádobu zúžit, začneme vrstvit válečky směrem k vnitřní straně předchozího válečku. Jestliže chceme nádobu rozšiřovat, začneme přidávat válečky více z vnější strany. Všechny strany se musí rozšiřovat stejně a postupně, aby se nám výrobek nezhroutil.

5. Hotový výtvar zahladíme vlhkou houbičkou a zbavíme ho tak nedokonalostí, prasklinek, které se nám nelíbí. Výrobek dáme sušit. Sušení musí probíhat rovnoměrně při pokojové teplotě.

6. Takto vypadá hotový výrobek po prvním výpalu (přežahu). V této fázi se dají ještě malé nedokonalosti odstranit smirkovým papírem. A v této fázi přichází na řadu buřel nebo glazury.

7. Nanášíme glazuru štětečkem. Glazurovací barva je zředěná vodou, aby její konzistence byla jako jogurt. Můžeme použít glazury lesklé nebo matné. Pokud chceme z matné glazury udělat lesklou, můžeme přestříkat průhlednou lesklou glazurou. Po naglazurování má nátěr jemnou barvu požadovaného odstínu a je moučný. Dbáme na to, aby strana, na které výrobek stojí byla očištěná, bez stop glazury. Kdybychom tak neučinili, mohlo by dojít v peci k přilepení výrobku. Po druhém výpalu se střepek stává lesklým, a pokud je dobře utěsněn a bez mezer, tak i vodotěsným.

Cíl hodiny

Uplatňování vlastních zkušeností při modelování válečku. Vnímání linie, tvaru a formy nádoby. Rozvoj jemné motoriky a haptiky.

Očekávané výstupy vzhledem k RVP

VV-3-1-02 v tvorbě projevuje své vlastní životní zkušenosti; uplatňuje při tom v plošném i prostorovém uspořádání linie, tvary, objemy, barvy, objekty a další prvky a jejich kombinace

Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:

VV-3-1-02p, VV-3-1-04p uplatňuje vlastní zkušenosti, prožitky a fantazii při tvůrčích činnostech, je schopen výsledky své činnosti sdělit svým spolužákům¹

¹¹ Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání, str. 87,88

2. Didaktická karta – použití v praxi

Didaktická karta byla odučena při výtvarné výchově ve 2. třídě ZŠ. Časová dotace 2 hodiny výtvarné výchovy na modelování byla dostačující. A na dekorování stačila 1 hodina, kdy žáci měli na stolcích popsané jednotlivé barvy a obcházeli si je a dekorovali podle své fantazie a vkusu.

Připomínky pedagoga

Pro žáky byla změna pracovat v keramické dílně. Žáci se rychle adaptovali na nové prostředí. A práce s keramickým materiálem je bavila. Mezi žáky byly vidět rozdíly v práci, zvláště při dovednosti vymodelovat váleček. Také se práce různila v tvaru vyráběných nádob.

Postřehy z vyučovací hodiny

Žáci pracovali pilně a snaživě. U některých méně trpělivých se na konci ukázalo, že špatně přišlikovali jednotlivé spirály. V jednom případě po přežahu upadlo misce dno, které se podařilo upevnit na předchozí místo a větším nátěrem glazury i zpevnit a přilepit.

Samostatná práce žáků

Žáci mohli své mističky dozdobit volně podle fantazie. Proto vznikly nádoby bez výzdoby, ale i s oušky a úsměvy.

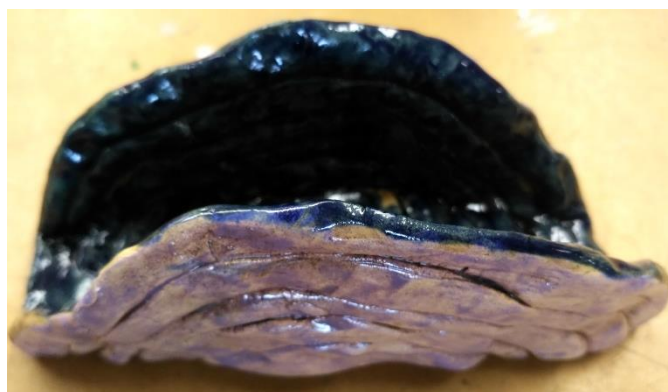
Mistička a váza po prvním výpalu (přežahu).

Ojediněným výrobkem byla mystička utvořená ze zvlášť umotaných šnečků. Jednotlivé spirály byly přišlikrovány k sobě a dané do plastové misky proložené plastovým sáčkem, aby nedošlo k přilepení. Tato forma dotvořila tvar výrobku a zakulatila ho v mističku. Kdyby spirály nebyli k sobě přišlikrovány, došlo by k rozpadnutí misky na jednotlivé části.

Výrobek, který je naglazovaný a podruhé vypálený, se stává užitkovým a dekoračním předmětem. Žákům se práce velmi zdařila. Můžeme vidět mističky jak otevřené, tak i vyšší, podobající se květináčům a hrníčkům. Dalším výrobkem je držák na ubrousky, který je na posledním obrázku.

3. Didaktická karta

TECHNIKA VYMAČKÁVÁNÍ

Z HROUDY

Technika

Tuto techniku můžeme využít pro úplné začátečníky, nebo jako hlubší seznámení s keramickým materiálem. Jde o techniku velice snadnou a oblíbenou. Její prostřednictvím si hmotu dobře osaháme. Naučíme se poznávat sílu stěn modelovaného objektu.

Předpokládaná časová dotace je 2 hodiny výtvarné výchovy na modelování a 1 hodiny na zdobení.

Tuto techniku lze využít napříč různými stupni základního vzdělávání, jako prvotní tvorbu. Technika je vhodná od prvního do pátého ročníku.

Motivace

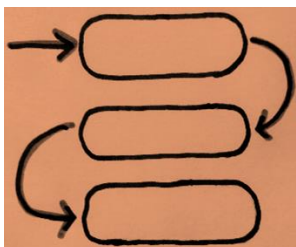
Žáci nemají tolik prostoru ve výtvarné výchově tvořit něco od začátku a sami. Od přípravy materiálu až po hotový výrobek. Tato technika však toto tvrzení popírá. Žáci si připraví hmotu a k výrobku potřebují pouze svoje ruce. I když se žák bude snažit sebevíc, nikdy nevytvoří dvě totožné misky. A tak bude každý kus originál, tak jako žáci sami. Samotnou techniku práce můžeme nazvat **Miska z dlaně**.

Bezpečnost práce a hygiena

Zvolíme vhodný pracovní oděv. Udržujeme čistotu učebny jak při práci, tak po ní. Nemanipulujeme s jinými pracovními pomůckami, než jsou potřeba k práci. V keramické dílně se často nachází keramická pec a hrnčířský kruh, to jsou přístroje na elektřinu, proto s nimi žáci nesmí manipulovat. Po práci si umyjeme ruce mýdlem.

Materiál

Ruce, houbičku, misku s vodou, brčko, burel, glazury, štětce.

Postup

1. Základem je opět dobře propracovaná hlína, bez vzduchových bublin. Hlína musí být vláčná, aby se nám s ní hezky pracovalo.

2. Dobře propracovanou hlínu vytvarujeme do koule, tím je základ pro misku z dlaně hotový. Kouli máme hladkou a dobře tvarovanou.

3. Pokud chceme vytvarovat misku budeme potřebovat pouze svoje prsty. Palci hloubíme důlek. Ten prsty zvětšujeme, prohlubujeme. Postupujeme rovnoměrně do hloubky a do stran.

4. Dáváme pozor, aby žádaný tvar byl tvarován ve všech stranách rovnoměrně. Síla stěn by měla zůstat přibližně 5 mm. Pokud se nám zdá hlína suchá nebo nám pod prsty rychle vysychá, můžeme si smočit prsty ve vodě.

5. Výtvar, na kterém pracujeme, si můžeme položit na pracovní plochu a dotvarovat do požadované podoby.

6. Pokud se nám tvar výrobku líbí a považujeme ho za hotový, zahladíme nedokonalosti vlhkou houbičkou zevnitř i z venku.

7. Začištěný výrobek může mít nejrůznější využití i tvar. Například miska, talíř nebo květináč. Já jsem se rozhodla pro květináč, proto jsem brčkem vyrazila díрку na odtok vody. Hotový výrobek dáme na savou podložku, nejlépe na sádrouvou a necháme ho schnout při pokojové teplotě. Nedáváme výrobek k topení, schnutí stejně neurychlíme a mohl by prudkým schnutím popraskat.

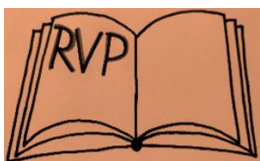
8. Co by byl květináček bez podšálku. Podšálek vyrobíme stejně. Pouze se snažíme o nízké provedení. Hotový výrobek opět začistíme vlhkou houbičkou.

9. Po fázi schnutí a prvním výpalu (přežehu) nastává fáze dekorativní. Já jsem se rozhodla pro přírodní vzhled květináče. Na dekorování použiji černý burel. Výrobek smočíme do kyblíku s burelem. Burel je vodou ředitelný prášek a podle zředění dosáhneme i barvy a hustoty nátěru. Takto smočený výrobek otíráme vlhkou houbičkou, aby nám zůstala pouze jemná patina na povrchu, hlavně v prohlubních a drobných nedokonalostech. Spodní část výrobku můžeme také naburelovat, zde nedochází k přilepení v peci. Pokud nechcete mít výrobek matný, můžete burel překrýt průhlednou lesklou glazurou. Dbejte na očištění stojné strany od glazury. Výhodou u květináče je snadnější umývání od hlíny.

Cíl hodiny

Uplatňování vlastních zkušeností při hledání tvaru nádoby. Rozvoj jemné motoriky a haptiky při práci s keramickým materiálem.

Očekávané výstupy vzhledem k RVP

VV-3-1-01 rozpoznává a pojmenovává prvky vizuálně obrazného vyjádření (linie, tvary, objemy, barvy, objekty); porovnává je a třídí na základě odlišností vycházejících z jeho zkušeností, vjemů, zážitků a představ

VV-3-1-02 v tvorbě projevuje své vlastní životní zkušenosti; uplatňuje při tom v plošném i prostorovém uspořádání linie, tvary, objemy, barvy, objekty a další prvky a jejich kombinace.

Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:

VV-3-1-02p, VV-3-1-04p uplatňuje vlastní zkušenosti, prožitky a fantazii při tvůrčích činnostech, je schopen výsledky své činnosti sdělit svým spolužákům
VV-3-1-01 až VV-5-1-05p zvládá základní dovednosti pro vlastní tvorbu ¹

¹² Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání, str. 87,88

3. Didaktická karta – použití v praxi

Didaktická karta byla odučena při výtvarné výchově ve 3. třídě ZŠ. Časová dotace 2 hodiny výtvarné výchovy na modelování byla dostačující. A na dekorování stačila 1 hodina, kdy žáci měli na stolcích popsané jednotlivé barvy a obcházeli si je a dekorovali podle své fantazie a vkusu. Na dalším stolku bylo místo pro burelování.

Připomínky pedagoga

Žáci byli vnitřně velmi motivovaní, že si sami vymodelují mističku. Jejich prvotní názory byli takové, že to bude velmi jednoduché. Žáci se sami přesvědčili, že hlavně formování mističky prsty, je složitější a vyžaduje pomalou postupnou práci a trpělivost.

Postřehy z vyučovací hodiny

Žáci pracovali pilně a snaživě, někteří chtěli být s prací hotovi předčasně a ani neměli mističku řádně vyhloubenou a její stěny stejně tlusté. Při další motivaci a ukázce, jak pracovat dál, mističku dotvarovali. Každý výrobek byl originální.

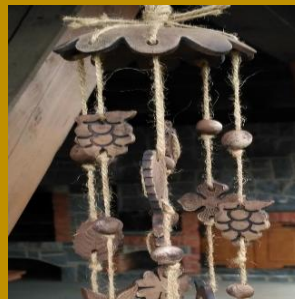
Samotná práce žáků

4. Didaktická karta

MODELOVÁNÍ Z PLÁTŮ

Technika

Tato technika je velmi oblíbená a má mnohostranné použití při práci s keramickým materiálem. Technika vyžaduje přesnost a cvik, proto ji zařadíme až po technikách vymačkávání z hroudy i modelování z válečků. Aby se nám dílo lépe dařilo, použijeme pevnější hlínu. Základem je rovnoměrné válení hlíny válečkem na požadovanou tloušťku 5 mm. Pro začátek je vhodné použít pomocné vodící lišty o odpovídající tloušťce.

Předpokládaná časová dotace je 1 hodina na výrobu komponentů a 1 hodina na dekorování. S touto technikou bych pracovala od třetí třídy, kdy už mají žáci nějakou zkušenost s keramickým materiálem.

Motivace

Zvonkohra bude skvělým doplňkem venkovních prostor. Ať už při relaxaci nebo aktivní činnosti je jemné cinkání ručně vyrobeného předmětu balzám na nervy. Maminky náš výrobek ocení jako dárek na Den matek nebo i jen tak.

Bezpečnost práce a hygiena

Je dobré při práci použít ochranný oděv. Použitý materiál a pomůcky vždy uklízíme na místo, kde jsme si je půjčili. Pracovní místo po sobě zanecháváme čisté a uklizené.

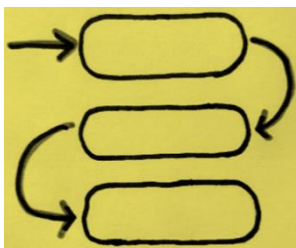
Po práci si umyjeme ruce mýdlem.

Prostředí

Keramická dílna bývá vybavena nejrůznějšími předměty k práci. Proto je dobré vysvětlit jaké pomůcky použijeme a dát jim je k dispozici. Důrazně žáky poučíme, že je zakázána jakákoliv manipulace s hrnčířským kruhem a pecí. Toto vybavení není levná záležitost a většinou bývá na elektřinu.

Materiál a pomůcky

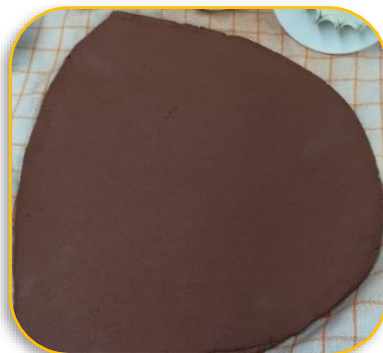
Keramická hlína, vykrajovátka, jehlička, brčko, plastový pytlík, miska, smirkový papír, burel, houbička, provázek.

Postup

1. Keramickou hlínu si dobře propracujeme v rukou. Hmota se stane vláčnou a zbavíme ji vzduchových bublin.

2. Vydálíme placku 5 mm tlustou. Při válení hmotu převracíme a válíme rovnoměrně. Vydálenou placku můžeme ohladit starou platební kartou, abychom dosáhli hladkosti a vytěsnili všechny vzduchové bubliny.

3. Pro usnadnění práce použijeme razidla a vykrajovátka. Pro ostřílenější keramiky a šikuly dáme dětem jehličky a požadovaný tvar si žáci vyryjí do hmoty.

4. Vykrojené tvary dáme na savou podložku, nejlépe sádrouvou. Použijeme děrovačku nebo levnější náhradu brčko. Na horní a dolní konec tvaru uděláme otvor, abychom ho mohli později navléknout na provázek. Poučíme žáky, že dírka nesmí být úplně na okraji, jinak by nám ouško při navlékání mohlo prasknout.

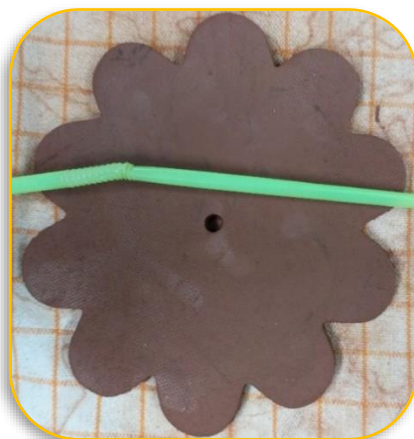
5. Pro dotvoření zvonkohry můžeme použít i kuličky hlíny. Z hmoty vytvarujeme kuličky, které propíchneme špejlí. Na špejli můžeme navléknout i několik kuliček. Dřívko v peci vyhoří a nám zůstane krásný otvor.

6. Posledním komponentem je vrchol zvonkohry. Jehličkou nebo vykrajovátkem vytvoříme kaplík.

7. Do kaplíku uděláme několik otvorů, jeden otvor na zavěšení ze shora. Další ve výběžcích na připojení zvonících, dekoračních komponentů. Otvory vytvoříme pomocí brčka.

8. Hotový kaplík dáme na mističku ochráněnou kouskem sáčku, aby nedošlo k přilepení. Takto vytvarujeme do požadovaného půlkruhového tvaru.

9. Všechny komponenty dáme schnout. Schnutí musí probíhat rovnoměrně, proto nedáváme schnout na topení a proces neurčujeme, mohlo by dojít k popraskání. Po prvním výpalu můžeme ještě opravit drobné detaily na výrobku. Příkladně smirkovým papírem začistit kuličky.

10. Při dekorování můžete použít glazury nebo burel. Vypálené střepey namáčíme do misky s burelem. Burelem přelijeme celý výrobek, nemusíme se bát, že by se nám v peci střepey přilepily a klidně je můžeme vypalovat i na sobě.

11. Vlhkou houbičkou začišťujeme střepey, aby vynikly spáry a dekor. Špinavou houbičku vypereme v čisté vodě. Misku s vodou můžeme použít i opakovaně. Pokud bude voda už velmi špinavá, dá se vlít do misky s burelem a tím vodu a setřený burel můžeme opět použít.

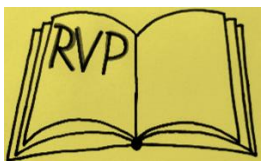
12. Dekorované střepey se mohou vypálit v peci v druhém ostrém výpalu. Pokud jsou střepey dekorované pouze burelem, můžeme je v peci navrstvit na sebe. To však nelze udělat, pokud je střepey naglazované.

11. Komponenty vypálené ve druhém ostrém výpalu navazujeme provázkem a sestavujeme hotový produkt, zvonkohru.

Cíl hodiny

Vnímání linie, tvaru a tloušťky modelovaných komponentů. Rozvoj jemné motoriky a haptiky při navazování zvonkohry.

Očekávané výstupy vzhledem k RVP

VV-5-1-02 užívá a kombinuje prvky vizuálně obrazného vyjádření ve vztahu k celku: v plošném vyjádření linie a barevné plochy; v objemovém vyjádření modelování a skulpturální postup; v prostorovém vyjádření uspořádání prvků ve vztahu k vlastnímu tělu i jako nezávislý model

VV-5-1-04 nalézá vhodné prostředky pro vizuálně obrazná vyjádření vzniklá na základě vztahu zrakového vnímání k vnímání dalšími smysly; uplatňuje je v plošné, objemové i prostorové tvorbě

Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:

VV-5-1-01p až VV-5-1-07p uplatňuje základní dovednosti pro vlastní tvorbu, realizuje svůj tvůrčí záměr

VV-5-1-03p, VV-5-1-04p při tvorbě vychází ze svých zrakových, hmatových i sluchových vjemů, vlastních prožitků, zkušeností a fantazie ¹

¹³ *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*, str. 88

4. Didaktická karta – použití v praxi

Didaktická karta byla odučena při výtvarné výchově ve 4 třídě ZŠ. Časová dotace 1 hodina výtvarné výchovy na modelování byla dostačující. Žáci si připravili vykrajovátka podle vlastního výběru. A na dekorování postačila 1 hodina, kdy žáci měli na stolcích popsané jednotlivé barvy a obcházeli si je a dekorovali podle své fantazie a vkusu. Na dalším stolku bylo místo pro burelování. Jednotlivé barvy na glazurování jsou ve skleněných nádobách a na jejich víčku je vzorek, jak vypadá vypálená barva.

Připomínky pedagoga

Vystavení didaktické karty bylo přínosné pro vyučování a vedení hodiny podle této karty bylo realizovatelné. Samotná práce žáků byla motivovaná a žáci se těšili jak z práce, tak ze samotného výrobku.

Postřehy z vyučovací hodiny

Paní učitelka byla ve výhodě oproti ostatním pedagogům. Vyučuje keramický kroužek a chodí na vzdělávací kurzy pro keramiky. Jednotlivé kroky didaktické karty dokázala žákům bravurně vysvětlit a motivovat žáky k práci. Její hodina byla chronologicky poskládaná a připravená.

Samotná práce žáků

5. Didaktická karta

MODELOVÁNÍ Z PLÁTŮ

ZÁPICH DO KVĚTINÁČE

Technika

Tato technika je velmi oblíbená a má mnohostranné použití při práci s keramickým materiálem. Technika vyžaduje přesnost a cvik, proto ji zařadíme až po technikách vymačkávání z hroudy i modelování z válečků. Aby se nám dílo lépe dařilo, použijeme pevnější hlínu. Základem je rovnoměrné válení hlíny válečkem na požadovanou tloušťku 5 mm. Pro začátek je vhodné použít pomocné vodící lišty o odpovídající tloušťce.

Předpokládaná časová dotace jsou 2 hodiny výtvarné výchovy na vytvoření výrobku a 1 hodina na dekorování. S touto technikou bych pracovala od třetí třídy, kdy už mají žáci nějakou zkušenost s keramickým materiálem. Důležité je postupovat od nejjednodušších výrobků po nejtěžší.

Motivace

Bylinkové zahrádky jsou znovu v módě a užitek a radost z nich může mít celá rodina. Tak proč si neoznačit to, co máme v květináči nebo na zahrádce. Výrobou jednoduchých zápichů zkrášlíme své políčko, záhonek a hlavně nezapomeneme, co jsme kde zasadili. Tento výrobek můžeme propojit s prací na školním pozemku, kde mají některé školy také záhonky na pěstování.

Bezpečnost práce a hygiena

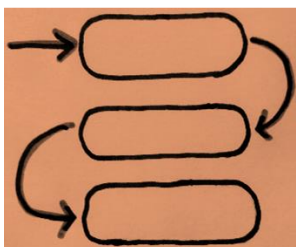
Je dobré při práci použít ochranný oděv. Použitý materiál a pomůcky vždy uklízíme na místo, kde jsme si je půjčili. Pracovní místo po sobě zanecháváme čisté a uklizené. Nemanipulujeme s jinými pomůckami, než které potřebujeme k práci. Po práci si umyjeme ruce mýdlem.

Prostředí

Keramická dílna bývá vybavena nejrůznějšími předměty k práci. Proto je dobré vysvětlit jaké pomůcky použijeme a dát jim je k dispozici. Důrazně žáky poučíme, že je zakázána jakákoliv manipulace s hrnčířským kruhem a pecí. Toto vybavení není levná záležitost a většinou bývá na elektřinu.

Materiál a pomůcky

Keramická hlína, jehlička, látka, váleček miska s vodou.

Postup

1. Keramickou hlínu si dobře propracujeme v rukou. Hmota se stane vláčnou a zbavíme ji vzduchových bublin. Vyválíme placku 5 mm tlustou. Při válení hmotu převracíme a válíme rovnoměrně.

2. Jak bude zápich vypadat je pouze a jen na nás. Pro usnadnění práce je nejlepší si na papír nakreslit návrh. Do hlíny si lehce předkreslíme obrys zápichu. Použijeme jehličku nebo ostrou špejli. Jehličkou obryjeme zápich a odstraníme nepotřebnou hmotu.

3. Dalším krokem bude vyzdobení podle naší vlastní fantazie a napsání názvu rostliny ke které chceme zápich umístit. Zápich do květináče může vypadat různě. Dotvořený nápis může mít podobu ovečky, červíka, mráčku, komiksově bubliny, nebo květiny.

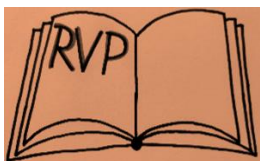
4. Hotový výrobek necháme uschnout na savé podložce, nejlépe na sádrové. Po uschnutí následuje první výpal přežah.

5. K dekorování použijeme burel, aby nám vynikl vyrytý motiv. Můžeme střepek překrýt průhlednou glazurou.

Cíl hodiny

Vnímání linie, tvaru a tloušťky modelovaných komponentů. Vnímání linie při vyrývání dekoru.

Očekávané výstupy vzhledem k RVP

VV-5-1-02 užívá a kombinuje prvky vizuálně obrazného vyjádření ve vztahu k celku: v plošném vyjádření linie a barevné plochy; v objemovém vyjádření modelování a sopečurální postup; v prostorovém vyjádření uspořádání prvků ve vztahu k vlastnímu tělu i jako nezávislý model

VV-5-1-04 nalézá vhodné prostředky pro vizuálně obrazná vyjádření vzniklá na základě vztahu zrakového vnímání k vnímání dalšími smysly; uplatňuje je v plošné, objemové i prostorové tvorbě

Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:

VV-5-1-01p až VV-5-1-07p uplatňuje základní dovednosti pro vlastní tvorbu, realizuje svůj tvůrčí záměr

VV-5-1-03p, VV-5-1-04p při tvorbě vychází ze svých zrakových, hmatových i sluchových vjemů, vlastních prožitků, zkušeností a fantazie ¹

¹⁴ *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*, str. 88

5. Didaktická karta – použití v praxi

Didaktická karta byla odučena při výtvarné výchově v 5. třídě ZŠ. Časová dotace 2 hodiny výtvarné výchovy na modelování byla dostačující a žáci udělali nejprve návrh zápichu na papír.

A na dekorování stačila 1 hodina, kdy žáci burelovali. Práce s burelem jim byla dobře vysvětlena a žáci použili ochranné rukavice. Žádný z žáků nechtěl použít průhlednou ani jinou glazuru.

Připomínky pedagoga

Didaktická karta byla vystavěná velmi dobře pro vedení vyučovací hodiny. Náročnost výrobku byla zvolena přiměřeně k věku a k pracovním schopnostem žáků 5. třídy. Samotná práce žáků byla motivovaná.

Postřehy z vyučovací hodiny

Paní učitelka vysvětlila žákům pracovní postup a motivovala je k práci. Pokyny zadávala srozumitelně. Na začátku hodiny představila celý postup práce a žáci se bez otálení pustili do práce. V průběhu hodiny p. uč. obcházela jednotlivé žáky, pomáhala jim a radila. Žáci měli volnost, co se týče vzhledu zápichu a názvu rostliny.

Samotná práce žáků

Závěr

Cílem mé diplomové práce s názvem „Didaktické karty pro práci s keramickým materiálem v hodinách VV na 1. stupni ZŠ“ bylo vytvořit didaktické karty pro pedagogické pracovníky, kteří chtějí využít keramický materiál v hodinách výtvarné výchovy. Měla jsem možnost vidět výuku výtvarné výchovy s pedagogy, kteří měli zkušenost s keramickým materiálem, ale i pedagogů, kteří pracovali s hmotou poprvé. Didaktické karty mají chronologickou výstavbu stejně jako vyučovací hodina, a proto se pedagogové mohli karty držet, nahlížet do ní a řídit se jí. Didaktické karty se v praxi osvědčily, dokonce někteří pedagogové začali s žáky navštěvovat keramickou dílnu opakovaně.

V diplomové práci bylo použito mnoho návodných fotografií. Fotografie jsou pořízeny mnou ať už nafocení mých prací a návodů nebo vyfocení prací žáků v praxi.

Seznam použité literatury

ADAMCOVÁ, Marie. *Keramika pro malé i velké*. Olomouc: Fin, 1994.

BLÁHOVÁ, Pavla. *Keramika pro začátečníky: jednoduše a bez kruhu*. V Brně: CPRESS, 2017. ISBN 978-80-264-1389-9.

BRAUNOVÁ, Alena. *Kouzlo keramiky a porcelánu*. 2., rozš. vyd. Praha: Práce, 1985. Delfín (Práce).

BUČEK, Robert. *Technologie keramické výroby*. V Olomouci: Univerzita Palackého, 2015. ISBN 978-80-244-4757-5.

DREHER, Sia. *Keramika bez hrnčířského kruhu: od A do Z : dekorativní i praktické výrobky z hlíny*. Ostrava: Anagram, 2007. Topp. ISBN 978-80-7342-109-0.

ESPI, Lorette. *Keramika krok za krokem*. Praha: Knihcentrum, 1996. ISBN 80-902182-7-X.

FRANZ, Linda, ed. *Keramika z kruhu: jak vytáčet, vypalovat a glazovat keramické nádoby*. Praha: Ikar, 2013. Pro volný čas. ISBN 978-80-249-2216-4.

HANYKÝŘ, Vladimír a Jaroslav KUTZENDÖRFER. *Technologie keramiky*. Praha: Silikátový svaz, 2008. ISBN 978-80-86821-48-1.

CHAVARRIA, Joaquim. *Velká kniha keramiky*. Vyd. 3. Praha: Knihcentrum, 1999. ISBN 80-86054-92-6.

JANOTKA, Miroslav. *Řemesla našich předků*. Praha: Svoboda, 1987. Prémie Členské knihnice.

KÝROVÁ, Alena. *Keramika pro malé i větší umělce*. Praha: Computer Press, 2003-.
Dětská dílna (Computer Press). ISBN 80-7226-374-9.

LANG, Josef. *Úvod do sochařství: technika práce s hlinou : krok za krokem na 150 vyobrazeních (obrazech a fotografiích)*. Praha: Ikar, 1997. ISBN 80-7202-089-7.

NAVARRO, M. Pilar. *Velká kniha dekorování keramiky: [průvodce uměním dekorování keramiky - historie, materiály, pomůcky a techniky]*. Praha: Knihcentrum, 1997. Umění a řemesla (Knihcentrum). ISBN 80-86054-20-9.

NEKUDA, Vladimír. *Středověká keramika v Čechách a na Moravě*. Brno, 1968.

RADA, Pravoslav. *Techniky keramiky*. Aventinum, 1995. Umělcova dílna. ISBN 80-85277-47-6.

ROESELVÁ, Věra. *Námět ve výtvarné výchově*. Praha: Sarah, 1995. 195 s. ISBN 80-238-3744-3.

ROESELVÁ, Věra. *Řady a projekty ve výtvarné výchově*. Praha: Sarah, 1997. 219 s. ISBN 80-902267-2-8.

ROS, Dolors. *Keramika: dekorativní techniky*. 2. vyd. Přeložil Alena JURIONOVÁ. Praha: Ikar, 2011. ISBN 978-80-249-1641-5.

RUBEŠOVÁ, Radka. *Ruce v hlíně: tvořivá keramika pro děti*. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-1085-6.

SKLENÁŘ, Karel a Zuzana BLÁHOVÁ-SKLENÁŘOVÁ. *Encyklopedie pravěku v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Praha: Libri, 2002. ISBN 80-7277-115-9.

WARSHAW, Josie a Richard PHETHEAN. *Velká kniha keramiky: [praktický průvodce hrncířstvím s podrobnými návody a postupy]*. Čestlice: Rebo Productions, 2001. ISBN 80-7234-150-2.

Elektronické zdroje

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. [online]. Praha: MŠMT, 2017.
164 s. [cit. 2019-04-08]. Dostupné z <http://www.msmt.cz/file/41216/>

Zdroje obrazového materiálu

Obr. 1 http://www.regionopavsko.cz/wp-content/uploads/2014/04/3077-v-MZM_Venuse.jpg [cit. 2020-04-08]

Obr. 2 <https://www.mestobustehrad.cz/images/fotogalerie-historie/15/32-ukazka-halstatske-keramiky.jpg> [cit. 2020-04-08]

Obr. 3. https://www.artikon.cz/deploy/img/products/13100/tn_13100.jpg [cit. 2020-04-08]

Obr 4. https://www.artikon.cz/deploy/img/products/5484/tn_5484.jpg [cit. 2020-04-08]

Obr. 5 https://knihy.abz.cz/imgs/products/img_492260_orig.jpg [cit. 2020-04-08]

Seznam zkratk

RVP ZV – Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

ZŠ – Základní škola

VV – Výtvarná výchova

Anotace

Jméno a příjmení:	Petra Volfová
Katedra nebo ústav:	Katedra výtvarné výchova
Vedoucí práce:	Mgr. Monika Dokoupilová
Rok obhajoby:	2020

Název práce:	Didaktické karty pro práci s keramickým materiálem v hodinách VV na 1. stupni ZŠ
Název v angličtině:	Didactic Cards for Work with Ceramic Material in a Primary School Art Class
Anotace:	Diplomová práce se zabývá použitím keramického materiálu ve výtvarné výchově. Skládá se z teoretické části, kde je popsána historie, pomůcky a vybavení, postup výroby, techniky modelování a literatura. Praktická část diplomové práce se skládá z didaktických karet pro pedagogy. S jejich pomocí může učitel bez obav vést hodiny výtvarné výchovy s použitím keramického materiálu.
Klíčová slova:	keramika, výtvarné výchova, didaktika, modelování
Anotace v angličtině:	The diploma thesis deals with the use of ceramic material in art education. The thesis consists of theoretical part describing history, tools and equipment, manufacture process, modeling techniques as well as literature. The practical part includes didactic cards for teachers who can use ceramic material safely with the help of these cards during their art lessons.

Anglická klíčová slova:	ceramics, art education, didactics, modeling
Rozsah práce:	75 stran
Jazyk práce:	čeština